

W. G. HOSKINS, LOCAL HISTORY IN ENGLAND, London — New York 1984, 301 str.

Posljednjih nekoliko desetljeća u mnogim zemljama Evrope sve veću afirmaciju doživljava tzv. lokalna historija, tj. znanstvenoistraživački rad na proučavanju prostorno manjih cjelina. To više nisu obična prepričavanja ratnih i mirnodopskih događaja, opisi društvenih i političkih institucija i uloge pojedinih ličnosti, već veoma moderni historiografski pristupi koji primjenjuju avangardne metode. Mnogi od takvih radova predstavljaju danas model istraživanja nekog geografskog (povijesnog) prostora i mogu se primijeniti u raznim zemljama. I u nas lokalna historija doživljava uspon, premda on i nije ni približno tako snažan kao, npr., u Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Španjolskoj, Engleskoj itd.

Osobito je posljednjih godina doživjela uspjeh knjiga *Local history in England* W. G. Hoskinsa, čije je treće izdanje izašlo 1984. Autor tu raspravlja o ulozi i značaju lokalnog povjesničara danas, o engleskim istraživačima-stručnjacima (ne amaterima!) socijalno-ekonomske povijesti gradova, sela, pejzaža stare Engleske, istraživača topografije, kao i zdravlja, bolesti i života stanovništva.

Značajna su Hoskinsova razmatranja o nekim teoretskim pitanjima lokalne povijesti koja mogu biti zanimljiva i našim proučavateljima lokalne povijesti, pa se u ovom prikazu donosi njihov kratki sadržaj.

U uvodnom poglavlju autor razrađuje tezu da je namjena njegove knjige da vodi i savjetuje sve one koji proučavaju lokalnu historiju i topografiju bilo gdje u Engleskoj, a napose one koji stvaraju vlastitu povijest određenog prostora. Knjiga obrađuje probleme raznih tehnika i metoda rada. Hoskins raspravlja i o temama lokalne historije, te njihovom shvaćanju danas. Naglašava činjenicu da je mnogo važnije organizirati i obraditi materijal na taj način da on predstavlja koherentnu cjelinu, nego se ograničiti na raznovrsno kolekcioniranje činjenica (*he should organise his material so that it presents a coherent whole rather than a miscellaneous collection of facts...*). Mape, zemljopisne karte, nacrti i sl. moraju se proučavati kao povijesni dokumenti, tako da oni čine polje informacija o neobjašnjenim razdobljima nekog područja za koje nema drugih izvora.

Autor iz svojih razmatranja isključuje prahistorijsku arheologiju, što ne znači da ona ne zanima »lokalne historičare«.

Posebno je zanimljivo poglavlje u kojem se govori da i lokalni historičari moraju imati široko znanje iz povijesti bez obzira na to koliko je mala regija, grad ili seoska zajednica koja je predmet njihova proučavanja. Hoskins zato upozorava na neke model-edicije koje bi morao poznavati svaki proučavalac lokalne povijesti engleskih područja; to su: W. B. Stephens, *Sources for English Local History* (Cambridge University Press, 1981), L. C. Hector, *The Handwriting of English Documents* (1966), a spominje i svoje djelo *Fieldwork in Local History* (1967).

Pisac obrađuje i problem diferencijacije u lokalnoj historiji. Velike su razlike u proučavanju lokalne povijesti, npr. »lowland zone«, s vrlo raznolikim oblicima pejzaža, od onih u »highland zone«. Autor smatra najosnovnijom razlikom činjenicu da na »highland« područjima nije postojala zajednica zvana »selo« u doslovnome smislu riječi. U mnogim dijelovima Engleske postojali su oblici naseljavanja različitog postanja (*mixed forms of settlement*). Autor donosi bogat fotografski materijal — pejzaže, sela i materijalne ostatke — da bi i vizualno naglasio razliku i bipolarizaciju tipova »lowland« i »highland zone«. Kao analitičke uzorke uzima sela Hooton Pagnell u Yorkshiru i Great Waltham u Essexu.

U slijedećim poglavljima Hoskins daje pregled historiografije lokalne historije u Engleskoj, čije začetke nalazi već u 15. stoljeću. Posebno se zadržao — s

iscrpnim primjerima — na tri temeljne jedinice za proučavanje lokalne povijesti: gospodarskom imanju (manor), zemlji (land), općini-župi (parish). Kao posebne jedinice autor podrazumijeva još i crkvene posjede (church lands) i farme koje posjeduju bogate registre i zemljišnike.

Zanimljivo je i poglavlje o topografiji gradova unutar kojih Hoskins navodi primjere popraćene slikovnim priložima. A i ti slikovni prilozi sami po sebi predstavljaju »građu« za dopunsku analizu. U poglavljima o selu i gradu pisac govori o razlici tipova tih dviju vrsta naselja i povijesno-geografskim utjecajima koji su uvjetovali postanak takvih naselja. Ne radi se pritom jedino o osobitostima reljefa već i o mnogim drugim aspektima. O tome govore i postojeći dokumentarni izvori: stare fotografije i crteži, mape i planovi, oporuke, isprave o plaćanju poreza i sl., koje autor posebno obrađuje. U rasponu između 1524—1801. sačuvali su se dokumenti o stanovništvu toga razdoblja, o uzrocima smanjivanja broja ljudi u pojedinim mjestima te o demografskim kretanjima. Hoskins se osvrnuo i na značenje prezimena — tzv. antroponimiju. Autor za historiju formiranja porodičnih prezimena uzima kao primjer oblast Devon koja je obilovala osebnim patronimima.

Na taj je način omogućio stvaranje zaključka o migracijama, o stabilnosti i pokretljivosti stanovništva. U kratkom odjeljku toga poglavlja, s posebnim podnaslovom, autor sužava lokalnu povijest na »porodičnu historiju« (Family History). Kvantitativna demografska historija ostala je, začudo, izvan autorova interesa, iako u Engleskoj već desetljećima djeluju mnogi vrsni povjesničari-demografi, npr. Peter Laslett, autor poznatog djela Svijet koji smo izgubili (The World we have lost), prevedena na mnoge strane jezike (usp. talijansko izdanje Il mondo che abbiamo perduto, Milano 1979).

Hoskinsova knjiga dobro će poslužiti kao model svakom istraživaču lokalne povijesti. Autor upućuje kako se može što detaljnije istražiti prošlost nekog malog ambijenta, čak i onda kada se oskudijeva u pisanim izvorima — arhivskim ili tiskanim.

Slaven Bertoša

MAURICE LEVER, POVIJEST DVORSKIH LUDA, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1986. (Naslov originala: Maurice Lever, Le sceptre et la marotte / Histoire des fous de Cour, Librairie Arthème Fayard, Paris 1983)

Grafički zavod Hrvatske je u svojoj novopokrenutoj biblioteci »Biblioteka C« (urednik: Albert Goldstein) objavio nekoliko knjiga po tematici i stilu pristupačnih širem krugu čitalaca, a ujedno i zanimljivih stručnjacima iz područja društvenih znanosti. Nažalost, izbor knjiga (u odnosu na njihovu vrijednost) vrlo je neujednačen, tako da se vrijednost cjelokupne biblioteke ne može jednostavno definirati.

Knjiga Povijest dvorskih luda Mauricea Levera predstavlja zanimljivo i čitko pisano, kao i historiografski vrijedno ostvarenje. Za pohvalu je brzina kojom se ono nalazi u hrvatskom prijevodu, samo tri godine nakon francuskog izdanja. Prijevod je čitak, ali se omiču neke greške prilikom prevođenja imena.

Sam naslov francuskog originala Le sceptre et la marotte (Žezlo i palica lude) ukratko sažima njezin sadržaj. Autora najviše zanima odnos vlasti i ludosti i transformacije njihovog međuočnosa u vremenu. Prva četiri poglavlja mogu se shvatiti kao uvodni dio, poglavlja od petog do devetog poviješću dvorskih luda u užem smislu, a na kraju se nalazi Epilog pod naslovom »Luda danas« (str. 223—229)

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUS, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR
Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Narudžbe šalžite na adresu:
Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 5000 din.

Izdavanje časopisa sufinancira
Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1988.